

Z ŻYCIA PTL

Symposium terenowe Komisji Siedliskoznawstwa Leśnego ZG i Oddziału w Gdańsku

W naszym leśnictwie w prowadzonych na szeroką skalę pracach kartograficzno-siedliskowych wyróżniane są od 1980 r. siedliska zdegradowane przez czynniki gospodarczo-leśne. Komisja Siedliskoznawstwa Leśnego ZG PTL, żywo tym zagadnieniem zainteresowana, zorganizowała w dniach 13 i 15 października 1988 r., wraz z Oddziałem PTL w Gdańsku i miejscowym OZLP, symposium terenowe na temat: „Klasyfikowanie i ukierunkowanie działań hodowli lasu w celu poprawienia stanu żyzności i produktywności siedlisk zdegradowanych”. Zagadnienie to rozpatrywano najpierw teoretycznie w ramach wygłoszonych referatów, uzupełnianych materiałami wizualnymi, a następnie na konkretnych przykładach w Borach Tucholskich na terenie nadleśnictw Kościerzyna i Lipusz.

W symposium tym udział wzięło ok. 50 osób, w tym kierownictwo OZLP Gdańsk i przedstawiciele zainteresowanych nadleśnictw, przedstawiciele Naczelnego Zarządu LP, Katedry Hodowli Lasu AR w Poznaniu, Katedry Ekologii i Ochrony Przyrody UG, sąsiednich OZLP w Szczecinku, Pile, Toruniu i Olsztynie, BULiGL Oddziału w Gdyni.

Część referatowa symposium odbyła się 14 października w uroczym położonym, w regionie tzw. „Szwajcarii Kaszubskiej”, nad jeziorem okolonym zalesionymi wzgórzami morenowymi, Ośrodku Szkoleniowo-Wypoczynkowym OZLP Gdańsk w Sulęczynie.

W przejeździe autokarem z Gdańska do Sulęczyna, dzięki inicjatywie kol. W. G r u s a, uczestnicy zwiedzili po drodze w Kartuzach bardzo interesujące regionalne muzeum kaszubskie z licznymi przedmiotami kultury ludowej i oryginalnym alfabetem kaszubskim uwidocznionym na planszy i zadeklamowanym przez kustosa.

Na program pierwszego dnia symposium złożyło się pięć referatów:

— „Klasyfikowanie i kartowanie siedlisk zdegradowanych w aspekcie ich melioracji regradacyjnej” — doc. dr hab. K. M ą k o s a: referat ten uzupełniony został pokazem arkuszy map glebowo-siedliskowych w skali 1:5000 z nadl. Kościerzyna, obręb Bąk, wykonanych przez Pracownię Siedliskoznawczą BULiGL O. w Gdyni, a także licznymi przezroczami naturalnych i zdegradowanych ekosystemów lasu świeżego z Krainy V — Śląskiej.

— „Charakterystyka ekologiczna degradacyjnych form siedlisk leśnych” — K. M ą k o s a.

— „Ekologiczno-siedliskowe przesłanki do regradacji siedlisk zdegradowanych” — K. M ą k o s a.

— „Praktyczne działania hodowlano-leśne mające na celu poprawienie aktualnego stanu żyzności i produktywności zdegradowanych siedlisk leśnych” — dr inż. T. C h o d n i k.

— „Nowe technologie odnawiania lasu na słabych i zdegradowanych siedliskach leśnych” — dr H. K o c j a n.

W nawiązaniu do ostatniego referatu nastąpiła godzinna prelekcja filmu nt.: „Wprowadzanie do upraw sosnowych na słabych i zdegradowanych siedliskach olszy szarej i innych gatunków liściastych w celu poprawienia udatności upraw i meliorowania siedlisk zdegradowanych”. Film ten zrealizowano w czerwcu 1988 r. w Puszczy Nadnoteckiej na terenie nadl. Wronki na powierzchniach doświadczalnych prowadzonych przez dr. H. K o c j a n a, który jest głównym demonstratorem i narratorem w tym interesującym filmie.

Następnie kol. W. G r u s zademonstrował uczestnikom sympozjum przywieziony z Finlandii film przedstawiający cały cykl produkcyjny sadzonek świerka pod folią z zakrytym systemem korzeniowym. Zaimponował nam wysoki stopień zmechanizowania prac i dobra jakość sadzonek.

Drugi dzień sympozjum odbywał się na przygotowanych powierzchniach pokazowych w nadl. Kościerzyna, obręb Bąk, leśn. Wdzydze i w nadl. Lipusz, obręb Dziemiany, leśn. Wiele.

W leśn. Wdzydze uczestnicy oglądali fragmenty lasu typu boru mieszanego świeżego, w stanie słabo zniekształconym z drzewostanem sosnowym, II bonitacji, V klasy wieku, z wprowadzonym podszytem świerka i buka, o glebie rdzawej wytworzonej z piasków i żwirów sandrowych z węglanami wapnia w spągu profilu. Opis drzewostanu na pokazowych powierzchniach prezentowała uczestnikom kol. B. D o b i e c k a, gleby i siedliska — kol. K. M ą k o s a, a praktyczne działania hodowlane — kol. T. C h o d n i k, kładąc nacisk na potrzebę stosowania rębni zupełnej gniazdowej jako stosowanej do wprowadzenia w intensywnych uprawach domieszki gatunków liściastych.

Przy wszystkich oglądanych powierzchniach dyskutowano na tematy z poprzedniego dnia oraz sprawy związane z odpowiednim postępowaniem hodowlanym na prezentowanych fragmentach lasu. Dyskusja była przez cały dzień tak żywa, że nawet nie wszystkim chętnym udało się dożyć do głosu.

Z kolejnych prezentowanych powierzchni o charakterze boru świeżego jedna była słabo zniekształcona, druga natomiast, położona w pobliżu po przeciwnej stronie linii oddziałowej, o podobnej glebie, wykazywała cechy degradacji, z pokrywą runa mszysto-chrobotkową i drzewostanem sosnowym III klasy wieku, III/IV bonitacji. Na przykładzie tej powierzchni pokazowej, o wyraźnej degradacji siedliska i całego ekosystemu, przekonano ewidentnie gospodarzy terenu i pozostałych leśników, że w obrębie Bąk, gdzie dawniej siedliska określone były w operacie urządzeniowym głównie jako bory suche, to obecnie są one traktowane w przeprowadzonej kartografii glebowo-siedliskowej jako zniekształcone i zdegradowane bory świeże, z małym tylko udziałem borów suchych. Zdegradowane siedliska wymagają odpowiedniego postępowania hodowlanego o charakterze melioracji regradacyjnej do przywrócenia ich do normalnego, tj. potencjalnego naturalnego stanu żyzności i produktywności.

Przykład jednego z takich biocenotyczno-melioracyjnych zabiegów hodowlanych oglądali uczestnicy sympozjum w nadl. Lipusz w leśn. Wiele, gdzie w borze świeżym do drzewostanu sosnowego IV klasy wieku i III

bonitacji wprowadzono przed kilkoma laty w podszycie olszę szarą z sadzenia z podsypką gliniastą, wykazującą dobrą udatność. Gatunek ten nie jest zgryzany przez zwierzynę łowną i utrzymuje się dobrze bez potrzeby kosztownego grodzenia.

Może on przyczynić się do melioracji żywnościowej zubożałych siedlisk oraz podniesienia zdrowotności i biologicznej odporności litych drzewostanów sosnowych w Borach Tucholskich i innych kompleksach leśnych, czego entuzjastycznym propagatorem jest dr H. K o c j a n z Katedry Hodowli Lasu AR w Poznaniu.

Przy głównym nurcie sympozjum gospodarze terenu gościnnie zadbali o uczestników i częstowali w lesie drożdżówkami, był też oczywiście bigos na polanie przy ognisku na brzegu jeziora Wdzydze, nazwanego „Kaszubskim Morzem”. Starczyło też czasu na zwiedzenie bardzo interesującego skansenu we Wdzydzach z licznymi zabytkami dawnego budownictwa wiejskiego na Kaszubach, starym drewnianym kościółkiem i wiatrakiem. Na wyniosłym brzegu jeziora odwiedziliśmy też grób małżeństwa G u l g o w s k i c h — założycieli tego skansenu. Słuchaliśmy też, w refleksyjnej zadumie i poszumie sosen otaczających grób, opowiedanej przez przewodnika historii życia i działalności tych dwojga dzielnych ludzi.

Udane i potrzebne było to sympozjum organizowane z wyczuciem potrzeby i aktualności prezentowanej tematyki dla gospodarstwa leśnego, a przygotowane z dużym nakładem pracy i troską o jego pomyślny przebieg i pożytek dla praktyki. Mało jednak leśników w randze nadleśniczych z tutejszego Zarządu wzięło w niej udział, co przy aktywnej obecności dyrektorów — kol. T. C h o d n i k a i kol. A. B ł a s i a k a uderzająco kontrastowało.

Z serdeczną wdzięcznością i podziękowaniem uczestnikom za udział i ożywioną dyskusję, a gospodarzom terenu za zorganizowanie sympozjum rozstawaliśmy się z myślą o potrzebie upowszechnienia omawianej tematyki w innych regionach kraju.

Wracaliśmy do Gdańska wolni od trosk organizacyjnych sympozjum, olśnieni cudną krasą złocistych drzew i czerwieni mijanych lasów i drzew przydrożnych, tej przepięknej krainy Pojezierza Kaszubskiego, w wielobarwnym kolorycie jesiennej szaty jego krajobrazu. A dni sympozjum były nadzwyczaj piękne, słoneczne.

Kazimierz Mąkosa

WNIOSKI

z sympozjum terenowego w nadleśnictwach Lipusz i Kościerzyna OZLP Gdańsk na temat melioracji regradacyjnej siedlisk zdegradowanych 14—15 października 1988 r.

1. Uwagi i sugestie autorów zawarte w opracowaniach co do sposobów melioracji regradacyjnej siedlisk zdegradowanych uznaje się za zgodne i powinny znaleźć swoje odzwierciedlenie w opracowanych Planach UGL oraz w bieżącej gospodarczej działalności nadleśnictw.

2. Należy wystąpić z wnioskiem do NZLP, aby w nowej Instrukcji Urządzania Lasu zdegradowane typy siedliskowe zostały wyodrębnione.

3. Ochrona domieszek liściastych na siedliskach zdegradowanych w kompleksach borowych wymaga uregulowania stanu ilościowego zwierzyny płowej oraz zwiększenia mechanicznego zabezpieczenia sadzonek.

4. W praktyce gospodarczej należy śmielej inicjować próby wprowadzania nowych rozwiązań, opartych na zdobytym doświadczeniu.